

УДК 336.225.673

Шавло Ірина
науковий співробітник
Шкуренко Наталія
науковий співробітник
Науково-дослідний інститут фінансового права
м. Ірпінь

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Анотація

В статті розглянуто питання ефективності організації податкового контролю та його роль в системі податкового адміністрування.

Ключові слова: податковий контроль, адміністрування, сплата податків, податкові перевірки.

Кожній державі для успішної реалізації економічних, політичних, соціальних програм необхідна мобілізація достатньої кількості грошових коштів, основним джерелом яких є податкові надходження. Водночас сьогоденний курс на соціально орієнтовану державу вимагає значних вкладень в соціальну сферу. До того ж постало нагальне завдання щодо розвитку регіонів України, нарощування оборонної здатності держави, модернізації важливих галузей господарства, що в свою чергу вимагає значних фінансових вкладень.

Необхідною передумовою для забезпечення успішної реалізації задекларованих Урядом реформ є забезпечення режиму суворого дотримання норм податкового законодавства, що неможливо без податкового контролю.

Потреба у дослідженні питання щодо ефективності та удосконалення податкового контролю неодноразово підкреслювалась у працях вітчизняних учених. Зокрема, дослідженню даної тематики присвячені роботи А. І. Крисоватого, Л. К. Воронової, С. В. Каламбет, В. А. Онищенко, К. В. Хмільовської, В. О. Шевчука та інших науковців. Проте, незважаючи на достатньо ґрунтовні наукові дослідження, існують не вирішені завдання у податковому контролі, що зумовлює потребу у подальшому вивченню природи податкового контролю та шляхи його удосконалення.

Метою статті є дослідження питання щодо ефективності організації податкового контролю в органах доходів і зборів України.

На сучасному етапі розвитку країни важливим елементом регулювання економіки є державний податковий контроль. Крім того, усі форми організації соціуму на будь-якому рівні потребують відповідного контролю. Усім об'єктам суспільної діяльності від маленької фірми до держави в цілому – необхідний облік та контроль. Відсутність контролю або його надмірність однаково ведуть до руйнації такого об'єкта [1, с. 6].

Тому, на наш погляд, головним завданням кожної держави є розробка дієвого механізму взаємодії податкових органів з платниками податків, який міг би забезпечити їм належне виконання своїх податкових зобов'язань та мінімізувати втручання людського фактору.

Потрібно підкреслити, що податковий контроль забезпечує ефективне функціонування фінансової системи та сприяє формуванню, наповненню і використанню фінансових ресурсів бюджетів різних рівнів.

Необхідно відмітити, що за рахунок податкових надходжень в 2012 році сформовано 80,93 % доходної частини бюджету України [2]. Але поряд з цим за розрахунками експертів частка тіньового сектора із застосуванням різних методик становить близько 40-50 % внутрішнього валового продукту (ВВП). Рівень тіньової економіки в Україні за методом "витрати населення – роздрібний товарообіг" у 2012 році становив 45 % ВВП [3]. Саме тому в рамках розвитку сучасної податкової системи значне місце відводиться вдосконаленню методів податкового контролю, як складової податкового адміністрування, що не може виступати окремо.

Варто відмітити, що податкове адміністрування, як діяльність уповноважених органів управління, охоплює не лише виконання норм діючого податкового законодавства, а й збір та аналіз інформації, у тому числі по практиці виконання процедур податкових перевірок, розробку заходів по реформуванню механізму нарахування податків, процедури і методики податкового контролю. Одним з показників ефективності податкового адміністрування є забезпечення максимального надходження податків і зборів до бюджету при мінімальних адміністративних витратах по збору податків та контролю за дотриманням податкового законодавства, у тому числі на забезпечення здійснення діяльності апарату контролюючих органів.

Важливо зауважити, що рівень добровільної сплати податкових зобов'язань платниками податків є одним з головних критеріїв оцінки якості податкової системи в цілому. Проте стабільні та повноцінні надходження податків здійснюються не там, де низькі ставки, а там, де висока добровільність участі платників податків у їх сплаті. Наприклад, в скандинавських країнах одночасно спостерігаються найвищі в світі ставки і найнижча міра ухилення від їх сплати [4].

Разам з цим, платникам податків має бути гарантовано ефективне використання державою зібраних коштів, що в свою чергу потребує прозорості та підзвітності держави щодо витрачання податкових надходжень. Таким чином, податкове адміністрування має бути направлене на дотримання балансу інтересів держави і платників податків. Податкова культура створюється на основі взаємної довіри всіх учасників податкових правовідносин.

При цьому, контроль за дотриманням податкового законодавства виступає одним із основних елементів податкового адміністрування та є заключною стадією управління оподаткуванням. Найважливішими формами контролю правильності нарахування і своєчасності сплати податків, зборів, обов'язкових платежів виступають податкові перевірки (камеральні, документальні, фактичні) [5].

Суть процесу податкового контролю полягає у виявленні, вивченні проблем податкового законодавства та знаходженні шляхів їх вирішення, попередження виникнення правопорушень у майбутньому.

В Податковому кодексі України податковий контроль розглядається як

“система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи” [5]. Таке широке коло відносин, які контролює податкова служба, потребує постійного підвищення ефективності організації податкового контролю та удосконалення прийомів і методів його проведення.

Підвищення ефективності здійснення податкових перевірок, зменшення помилок при їх проведенні та прийняття відповідних неупереджених рішень на сьогодні є актуальною проблемою організації податкового контролю.

Досліджуючи питання податкового контролю необхідно звернути увагу на Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів” № 5503-VI від 20.11.2012 р. відповідно до якого введено новий вид перевірок – документальна невиїзна позапланова електронна перевірка [6]. Згідно з нормами Податкового кодексу електронні перевірки запроваджуються з 01.01.2014 р. Такого виду перевірки надаватимуться податковими органами, як сервіс для платників податків і дадуть змогу: вирішити проблеми дистанційного обслуговування платників податків і вивільнити їх від необхідності особисто відвідувати територіальні податкові інспекції; підвищити якість і зменшити термін проведення перевірки, та мінімізувати вплив людського фактора; упевнитись у правильності та повноті оподаткування здійснених фінансово-господарських операцій; знизити адміністративне навантаження на платника податків, уніфікувати процеси податкового контролю.

Крім того, до важливих заходів підвищення ефективності податкового контролю необхідно також віднести подальше вдосконалення ризикоорієнтованої системи адміністрування податків. Насамперед це створення єдиної бази податкових порушень як узагальнення результатів контролю, що дозволить здійснити систематизацію недоліків податкового законодавства та порушень суб’єктами господарювання його норм у процесі господарської діяльності, схем ухилення від оподаткування, загальних критеріїв, що можуть вказувати на наявність таких порушень. Такий підхід надасть можливість працівникам податкових органів зосередити увагу на злісних неплатниках податків та на визначенні основних індикаторів відбору платників для перевірки.

З урахуванням викладеного можна зробити висновок про те, що податковий контроль є основною формою податкового адміністрування, а його ефективність залежить від рівня мобілізації в бюджетну систему податкових доходів і інших обов’язкових платежів; зменшення податкового тиску на платників податків за рахунок розширення бази оподаткування; якості та результативності податкових перевірок; налагодження взаємодії податкових органів з іншим органами влади.

Список використаних джерел

1. Попова, С.М. Організація податкового контролю [Текст] : навч. практич. посіб. / С. М. Попова, В. Д. Понікаров, О. В. Кожушко – К.: “Центр учбової літератури”, 2013. – 290 с.
2. Річний звіт про виконання Зведеного бюджету станом на 01. 01. 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/>.
3. Прасолов : Рівень тіньової економіки в Україні у 2012 році [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2013/05/23/376252/>. – Заголовок з екрана (дата звернення 4.04.2014 р.).
4. Єреміца В. Податки у Бельгії: багатство роздають людям у формі добробуту і соціального захисту [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.radiosvoboda.org/content/article/25236430.html. – Заголовок з екрана (дата звернення 5.04.2014 р.).
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.rada.gov.ua. – Заголовок з екрана (дата звернення 5.04.2014 р.).
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України що перегляду ставок деяких податків і зборів : Закон України : від 20.11.2012 р. № 5503-VI.

УДК 657

Шестакова Олена

аспірант

ДННУ «Академія фінансового управління»

м. Київ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Анотація

У статті розглянуто сучасний стан нормативно-правового забезпечення та його вплив на поточний розвиток функції внутрішнього аудиту у державному секторі України. Досліджено основні проблеми, які на разі виникають у даному реформаційному процесі.

Ключові слова: внутрішній аудит, нормативне забезпечення, державний внутрішній фінансовий контроль.

Одним із основних аспектів ефективного функціонування Державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК) в Україні в цілому, та внутрішнього аудиту як одного з ключових його компонентів зокрема, є наявність чіткого, структурованого нормативно-правового забезпечення. Воно наочно ілюструє та підтверджує основні принципи побудови та функціонування будь-якої державної інституції, її місію, завдання, напрями діяльності, методи, процедури, звітність, тощо, визначає правила, яким повинні слідувати усі